

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-02-10

Diarienummer N043-0016/23

Handläggare

Aldina Mehmedovic

Telefon: 031-366 67 88

E-post:

aldina.mehmedovic@demokratimedborgarservice.goteborg.se

Svar på remiss om motion av Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) om att inrätta en skärgårdssamordnare

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker motion av Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) om att inrätta en skärgårdssamordnare, med ett medskick att den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling bör utvidgas och innehålla en samlad politisk målsättning för skärgårdens specifika förutsättningar.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Nämnden för demokrati och medborgarservice har fått en motion av Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) på remiss om att inrätta en skärgårdssamordnare. I motionen beskrivs att en skärgårdssamordnare behövs för att synliggöra skärgårdsfrågorna och omhänderta skärgårdens intressen på ett bättre sätt än idag.

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice bedömer att rollen med att samordna Göteborgs Stads ärenden för att synliggöra skärgårdsfrågorna och omhänderta skärgårdens intressen redan existerar genom stadens dialogforum Ö-dialogen. Göteborgs Stads nämnder har ett gemensamt demokratiuppdrag, enligt sitt reglemente kapitel 1 §5. Därför är det av stor vikt att nämnderna skapar strukturer för samverkan och för ett mer dialogbaserat arbetssätt med fokus på invånarnas lokala behov, kunskaper och erfarenheter. För att på ett bättre sätt arbeta med skärgårdsfrågor ser förvaltningen att Göteborgs Stads nämnder nyttjar Ö-dialogen i större utsträckning, utifrån deras demokratiuppdrag, så att invånarnas lokala expertis kan tas tillvara i stadens planerings- och beslutsprocesser gällande samtliga frågor som rör invånarnas möjligheter till att leva och verka i södra skärgården.

Vidare ser förvaltningen för demokrati och medborgarservice utmaningar i hur en skärgårdssamordnares roll och mandat kan utformas samt var i Göteborgs Stads organisation denne kan tillhöra. Det är endast kommunfullmäktige som kan ge uppdrag till stadens nämnder eftersom en nämnd inte kan ge uppdrag till en annan nämnd. Därför kan inte en skärgårdssamordnare, som är organiserad under en specifik nämnd, initiera

eller ta emot ärenden från andra nämnder. Förvaltningen ser snarare att den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling bör utvidgas så att den täcker samtliga frågor som Göteborgs Stad har rådighet i. Planen behöver också innehålla en tydligt samlad politisk målsättning för skärgårdens framtid, så att Göteborgs stads nämnder och styrelser får en tydligare riktning i sina beslutsunderlag.

En heltäckande strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling, i kombination med att Ö-dialogen används av stadens nämnder, förvaltningar, styrelser, bolag och övriga aktörer, bedömer förvaltningen vara tillräckligt för att Göteborgs Stad ska kunna fatta välformulerade beslut i samtliga frågor som staden har rådighet i.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Inrättandet av en samordnande funktion innebär ökad administration och kostnader för ytterligare en tjänst, utöver befintlig samordning av Ö-dialogen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Utifrån ett demokrati- och delaktighetsperspektiv finns det risk att skärgårdsbornas möjligheter till dialog och påverkan begränsas om en samordnande funktion inrättas. Det kan minska nämndernas egna ansvar att aktivt arbeta för att skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare, vilket alla nämnder har i uppdrag att arbeta med, enligt sitt reglemente kapitel 1 §5. Dessutom kan inrättandet av en skärgårdssamordnare innebära att invånarnas avstånd till beslutsfattare ökar eftersom samordnaren får i uppgift att behandla frågor som beslutsfattare bör hantera i dialog med invånare.

Göteborg består av många geografiska områden och grupper som kan vara i behov av samordnare då de präglas av bland annat lägre demokratisk delaktighet, sämre hälsa och socioekonomiska utmaningar. Därför kan inrättandet av en skärgårdssamordnare vara negativt ur ett jämlikhetsperspektiv i staden, i synnerhet då detta geografiska område redan har ett dialogforum, Ö-dialogen, till sitt förfogande.

Bilaga

1. Arbetsordning för Ö-dialogen

Ärendet

Kommunstyrelsen har skickat motion av Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) om att inrätta en skärgårdssamordnare på remiss till nämnden för demokrati och medborgarservice samt till socialnämnden Sydväst, stadsbyggnadsnämnden och stadsmiljönämnden.

Svar ska lämnas senast den 28 april 2023.

Beskrivning av ärendet

Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) föreslår att Göteborgs Stad inrättar en skärgårdssamordnare för att synliggöra skärgårdsfrågorna och omhänderta skärgårdens intressen på ett bättre sätt än idag.

Motionärerna menar att en skärgårdssamordnare ska kunna följa upp arbetet i den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling och förbättra samverkan mellan olika förvaltningar. Det var dåvarande byggnadsnämnden som fick i uppdrag av kommunfullmäktige att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling. Uppdraget formulerades i kommunfullmäktiges budget för 2022 och fick diarienummer 0535/22 hos dåvarande byggnadsnämnden. Syftet med planen är att identifiera och omhänderta frågor som skapar förutsättningar för en utveckling av skärgården.

I motionen lyfts Ö-dialogen som ett dialogforum för skärgårdsfrågorna som staden kan använda för att ta till vara och bidra till ett breddat beslutsunderlag vid behandling av ärenden och frågeställningar i stadens nämnder och styrelser. Motionärerna anser att efterlevnaden är otillräcklig och för att förbättra omhändertagandet av de frågor som diskuteras på Ö-dialogen behöver en skärgårdssamordnare inrättas.

Motionen belyser att det också är angeläget att välfärdsverksamheternas särskilda utmaningar bevakas och följs upp av en sådan samordnande funktion. Skärgårdens förutsättningar innebär ofta behov av lokala konstruktiva samlösningar som kan vara svåra för stadens olika förvaltningar att utforma på egen hand.

Stadens nämnders uppdrag för demokratisk delaktighet

I samtliga nämnders reglemente, kapitel 1 – paragraf 5, står det att "Nämnden ska aktivt arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten". Det står också att "Nämnden ska nyttja stadens infrastruktur för detta". Därmed har varje nämnd i staden ett demokratiskt uppdrag att aktivt arbeta med att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i frågor som rör nämndens specifika verksamhet.

Till hjälp kan nämnderna nyttja en infrastruktur för att stärka den lokala demokratin – en infrastruktur som nämnden för demokrati och medborgarservice ansvarar för att upprätthålla. Infrastrukturen innehåller både stöd och metoder, mötesplatser och samverkan. Detta innebär att det finns vägar byggda för politiker och tjänstepersoner att i sina frågor skapa större delaktighet och inflytande för dem uppdraget berör.

Ö-dialogen är en del av den lokala demokratis infrastruktur för alla nämnder att nyttja

I nämnden för demokrati och medborgarservice reglemente, kapitel 2 – paragraf 3, står det att ”Nämnden ansvarar för att stödja nämnder och styrelser att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med andra aktörer. Nämnden ansvarar för att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur för att stärka den lokala demokratin”. Ö-dialogen utgör en del av denna infrastruktur för att skapa förutsättningar för skärgårdsbornas demokratiska delaktighet och inflytande, i samverkan med stadens nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag. Utifrån infrastrukturen är Ö-dialogen både ett forum för dialog mellan politiker och skärgårdsbor samt en plattform för samverkan där politiker och tjänstepersoner från olika nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag kan mötas för att diskutera gemensamma uppdrag tillsammans med invånarna från lokalsamhället.

Den 23 november 2022, § 115, antog nämnden för demokrati och medborgarservice en arbetsordning för Ö-dialogen. Enligt arbetsordningen ska Ö-dialogen möjliggöra att behov och erfarenheter från medborgare tas till vara och deras lokala kunskap ska bidra till väl motiverade beslutsunderlag och frågeställningar i Göteborgs Stads nämnder och styrelser. Inom Ö-dialogen ansvarar flera parter för de samordnande delarna som motionen nämner att en samordnare behöver utföra. Ordförande för Ö-dialogen ansvarar för återkoppling till berörda nämnder, styrelser och andra aktörer. Samtliga politiker som deltar i Ö-dialogen ska driva dialogen och nyttja möjligheten till att utöka sitt beslutsunderlag i frågor som rör södra skärgården. Ö-representanter ansvarar för att lyfta in frågor i forumet som är viktiga för dem som bor och verkar i södra skärgården och samtliga förvaltningar och nämnder ansvarar för att använda Ö-dialogen i sina planerings- och beslutprocesser. Därutöver ansvarar förvaltningen för demokrati och medborgarservice för att initiativ och behov fångas upp samt att berörda aktörer bjuds in.

Tjänstepersoner från stadens förvaltningar och bolag kan använda Ö-dialogen för att bredda och förbättra beredningen av beslutsunderlag till sin nämnd/bolagsstyrelse. Samtliga frågor som påverkar tillvaron för och möjligheter till likvärdig service för boende i södra skärgården i förhållande till fastlandets boende kan behandlas i forumet. Detta kan till exempel innefatta stadens välfärdsverksamheters utmaningar där Ö-dialogen tidigare har diskuterat tillgång till förskola med förskolenämnden, trygghetsfrågan med socialnämnden Sydväst och Polismyndigheten eller passagerartrafik till och från fastlandet med trafikkontoret och Västtrafik. De två förstnämnda har båda varit tillbaka och återkopplat vad som gjorts i frågan sedan dialogen i Ö-dialogen. Diskussionen i Ö-dialogen kring passagerartrafiken ledde till ett flertal möten mellan berörda aktörer på olika nivåer så att de fick ökad förståelse för komplexiteten i de olika behoven inför upphandlingen.

Utmaningar för en skärgårdssamordnare

Endast kommunfullmäktige kan ge uppdrag till stadens nämnder. En nämnd kan inte ge uppdrag till en annan nämnd. Därför kan inte en skärgårdssamordnare, som är organiserad under en specifik nämnd, initiera eller ta emot ärenden från andra nämnder som har beslutsmandat i frågor som påverkar södra skärgården.

Om en skärgårdssamordnare inrättas är det viktigt att funktionen ges rätt förutsättningar och mandat för att ta sig an stadens utmaningar när det gäller södra skärgårdens utveckling. Samordnaren bör placeras under lämplig nämnd så att den samordnande funktionen kan få insyn i relevanta frågor och uppdrag för södra skärgården. Det är en svårighet att identifiera rätt placering eftersom ingen enskild nämnd i staden behandlar alla frågor som rör skärgården, men för att få en bredare helhetssyn skulle stadsledningskontoret kunna vara en lämplig hemvist. Där kan funktionen bevaka ärenden som behandlas i kommunfullmäktige, dock har funktionen inget mandat eller handlingsutrymme i förhållande till andra nämnders ansvarsområden, där många av skärgårdens frågor har sin hemvist till exempel förskole- och skolfrågor, trygghetsfrågan och kollektivtrafiken.

Den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling bör utvidgas

Kommunfullmäktige gav i sin budget för 2022 dåvarande byggnadsnämnd i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling. Dåvarande stadsbyggnadskontoret hanterade uppdraget, under 2022, genom att ta fram en förstudie i samarbete med trafikkontoret (beslut i byggnadsnämnden 2023-02-07, § 6). På Ö-dialogen i september 2022 deltog stadsbyggnadskontorets och trafikkontorets tjänstepersoner och presenterade innehållet i förstudien. Förstudien Södra skärgården fokuserar endast på frågor som dåvarande byggnadsnämnden och trafikinämnden ansvarade för. Förstudien omfattar inte övriga frågor som Göteborgs Stad har rådighet i. Ansvaret för att fortsätta arbetet enligt förstudien och ta fram en strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling ligger idag på stadsbyggnadsnämnden. Ärendet har diarienummer SBF-2023-00224.

En strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling i Göteborg handlar om att skapa en god kunskap och helhetsbild om förutsättningarna i skärgården så att det blir möjligt att leva och verka i vår unika skärgård även om 20–30 år. Flera kommuner i Sverige med kust och skärgård har långsiktiga utvecklingsplaner för dem; exempelvis Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård samt Landsbygds- och skärgårdsprogram för Karlskrona kommun. Den nuvarande förstudien till strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling i Göteborg täcker inte alla frågor som är viktiga för en levande skärgård i framtiden. Den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling bör innehålla en samlad politisk målsättning för skärgårdens specifika förutsättningar, som Göteborgs stads nämnder och styrelser kan följa.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice har gjort sin bedömning i ärendet utifrån nämnden för demokrati och medborgarservice ansvar för att stödja nämnder och styrelser att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande samt upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur för att stärka den lokala demokratin som andra nämnder och styrelse ska nyttja.

I och med ny nämndorganisation 2021 fick alla nämnder ett utökat demokratiuppdrag i sina reglementen: kapitel 1, paragraf 5. Det är därför viktigt att stadens nämnder skapar strukturer för samverkan och för ett mer dialogbaserat arbetssätt med fokus på invånarnas lokala behov, kunskaper och erfarenheter. Nämnden för demokrati och medborgarservice ansvarar för att upprätthålla en infrastruktur som stadens nämnder kan nyttja. Ö-dialogen utgör en del av denna infrastruktur för att skapa förutsättningar för skärgårdsbornas demokratiska delaktighet och inflytande, i samverkan med stadens nämnder, förvaltningar och andra aktörer. Ö-dialogen är ett dialogforum mellan politiker och skärgårdsbor samt en samverkansplattform där beslutsfattare kan mötas för att diskutera gemensamma uppdrag, tillsammans med invånarna från lokalsamhället. På så vis får invånarna möjlighet att påverka beslut och uppdrag som rör deras vardag.

Förvaltningen bedömer att rollen med att samordna Göteborgs Stads ärenden för att synliggöra skärgårdsfrågorna och omhänderta skärgårdens intressen redan existerar genom Ö-dialogen. Ordförande för Ö-dialogen, politikerrepresentanter, ö-representanter och tjänstepersoner delar på samordnarrollen. Till exempel ansvarar ordförande för Ö-dialogen för att de frågor som diskuteras på Ö-dialogens möten återkopplas till nämnden för demokrati och medborgarservice men också till andra berörda nämnder och aktörer för eventuella beslut. Förvaltningens bedömning är att inrättandet av en skärgårdssamordnare innebär att invånarnas möjlighet till påverkan och dialog med Göteborgs Stads beslutsfattare begränsas om ytterligare en tjänsteperson i form av en samordnande funktion inrättas. Dessutom har förvaltningen svårt att se, utifrån Göteborgs Stads organisering, hur en skärgårdssamordningsfunktion ska kunna ta sig an ett sådant brett spektrum av frågor som kräver insyn och mandat hos stadens nämnder och förvaltningar. En enskild tjänsteperson har varken sakkunnighet eller mandat för att driva samtliga frågor som kommunen har rådighet i.

Förvaltningens bedömning är att staden har ett upparbetat dialogforum, Ö-dialogen, som kan användas i större utsträckning. Ö-dialogen behöver bli mer känd så att stadens nämnder/styrelser, förvaltningar/bolag och andra aktörer känner till Ö-dialogen och kan använda forumet för att informera/konsultera, inhämta information eller föra dialog med Ö-dialogens representanter för att skapa breda och välmotiverade beslutsunderlag. Förvaltningens bedömning är att om fler tjänstepersoner och politiker lyfter aktuella ärenden för södra skärgårdens utveckling till Ö-dialogen, är risken mindre att viktiga ärenden missas att informera, konsultera eller föra dialog om med lokalsamhällets befolkning. På så sätt inkommer fler perspektiv och lokal kunskap kan omhändertas av ansvarig nämnd som också ansvarar för att följa upp ärendet.

I arbetet med Ö-dialogen har förvaltningen för demokrati och medborgarservice sett ett stort behov hos nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag att få en riktning i Göteborgs Stads politiska målsättning när de ska förhålla sig till södra skärgårdens speciella förutsättningar i sina beslut. Som motionärerna understryker så innebär skärgårdens

förutsättningar ofta behov av lokala konstruktiva särlösningar som kan vara svåra för stadens olika förvaltningar att utforma på egen hand. Därav ser förvaltningen ett behov av en tydlig strategisk plan för skärgårdens framtida utveckling. Den nuvarande förstudien till den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling täcker inte alla frågor som är viktiga för en levande skärgård i framtiden. Den tidigare byggnadsnämnden som fick kommunfullmäktiges uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram en strategiskt plan för skärgårdens framtida utveckling tog fram en förstudie som endast innehåller de frågor som dåvarande byggnadsnämnden och trafiknämnden har rådighet i. Förvaltningens bedömning är att den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling behöver utvidgas och täcka alla frågor som Göteborgs Stad ansvarar för, med en tydligt samlad politisk målsättning för skärgårdens utveckling på lång sikt. En samlad politisk målsättning tydliggör för samtliga nämnder och styrelser hur de ska förhålla sig till södra skärgårdens speciella förutsättningar i sina beslutsprocesser.

Därmed föreslår förvaltningen för demokrati och medborgarservice att nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker motion av Elisabeth Lann (KD) och Samuel Bråse (KD) om att inrätta en skärgårdssamordnare, med ett medskick att den strategiska planen för skärgårdens framtida utveckling bör utvidgas och innehålla en samlad politisk målsättning för skärgårdens specifika förutsättningar. En heltäckande strategisk plan, i kombination med att Ö-dialogen används i större utsträckning, bedömer förvaltningen vara tillräckligt för att stadens nämnder och styrelser ska kunna fatta välformulerade beslut i frågor rörande södra skärgården och dess specifika förutsättningar.

Maria Holmgren

Karim Zendegani

Tillförordnad förvaltningsdirektör

Avdelningschef Utveckling och analys